

תורה ממרום - פרשת שמיני

בס"ד

הלקח מסימני הטהרה

מאת : עזרא מרום

בפרשתנו מפורטים סימני הטהרה של החיות, העופות והדגים. להלן נעסוק בשאלה מסימני הטהרה הללו.

א. חיות

כידוע יש שני סימני הטהרה בחיות : מעלה גרה ומפריס פרסה. חיה שישי לה רק סימן אחד היא טמאה. מבין החיות בעלות סימן אחד מציינת התורה שלש חיות שמעלות גרה אך לא מפריסות פרסה : הגמל, השפן והארנבת. על הגמל נאמר בלשון הוזה " מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס" על השפן נאמר בלשון עתיד : " מעלה גרה הוא ופרסה לא יפריס" ואילו על הארנבת נאמר בלשון עבר "מעלת גרה ופרסה לא הפריסה". מה נוכל ללמוד מהשימוש השונה בזמנים של עבר, הווה ועתיד ? כדי לקבוע שבעל חיים הוא טמא צריכים להתקיים 3 תנאים בקשר להעדר סימני טהרה: לא היו בו בעבר, אינם בנמצא בהווה וגם לא ימצאו בו בעתיד. המסר הנלמד מכך : צריכים לבדוק היטב בטרם פוסלים חיה קל וחומר לגבי בני אדם !

ב. עופות

בקשר לעופות אין בתורה כללים לטהרה ובמקום זה התורה מציגה רשימה שבה היא מפרטת את העופות הטהורים ואת הטמאים: " ואת אלה תשקצו מן העוף...את הנשר ואת הפרס ואת העזניה". (ויקרא, י"א 13). על פסוק זה מסביר הרמב"ן " הכתוב לא סימן בעוף טמא לאיסור, או בעוף הטהור להיתר אבל אמר את אלה תשקצו לא אחרים מלבד אלה". חז"ל בחולין דף נ"ט קבעו שכל עוף דורס טמא : " סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה וסימני העוף לא נאמרו, אבל אמרו חכמים כל עוף הדורס טמא . אבל כל שיש לו אצבע יתרה וזפק וקורקבנו נקלף - טהור ". הרמב"ן מסביר שעופות שדורסים עופות אחרים ונוהגים באכזריות ביחס לעופות האחרים אינם ראויים לאכלם. בעיון נוסף אנו מוצאים ברשימת העופות הטמאים דווקא את החסידה שמתנהגת בחסידות. רש"י מבאר: "למה נקרא שמה חסידה? שעושה חסד עם חברותיה". לפי זה מתחדדת השאלה מדוע החסידה נכללת עם העופות הטמאים ? בעל חידושי הרי"מ מסביר שהחסידה טמאה בגלל שהיא עושה חסד סלקטיבי: רק לחברותיה היא נותנת ולאחרים לא נותנת. המסר הנלמד בכך שישי להידבק בדרכי הקב"ה שרחמיו על כל מעשיו חסד אמיתי הוא חסד שמיועד לכל פונה ודורש כמו שכותב רבי שלמה אבן גבירול בשער החסד: " עשה חסד עם כולם כי הבורא צוון לעשות הטוב והחסד ".

ג. הדגים

סימני טהרה בדגים הם: סנפיר וקשקשת. הקשקשת מהווה לבוש ומגן שקבוע תמיד על גופו. הסנפיר מאפשר לדג לשוט באמצעותו. לפי הגמרא בחולין ס"ו הקשקשים הם הסימן העיקרי לכשרות הדג ולכן גם אם אין לו סנפיר הוא טהור . אבל ההיפך לא מתקיים דהיינו, אם יש לו רק סנפיר ואין לו קשקשת הרי הוא טמא. עם ישראל נמשל לדג כמו שנאמר על מנשה ואפרים: " בך יברך ישראל... המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וידגו לרוב בקרב הארץ". על פסוק זה נאמר בגמרא עבודה זרה ג: וידגו לרוב אילו ישראל. מה מלמדים אותנו הסנפיר והקשקשת ? הסנפיר שבאמצעותו שט הדג, מסמל את היכולת לשחות נגד הזרם. זה מבטא את מעלת עם ישראל שלא מתנהגים בחוקות הגויים ולא מושפעים ממעשיהם הרעים. הקשקשת שמגינה על גוף הדג מסמלת את החוסן ויכולת העמידה של עם ישראל מול כל המזיקים החיצוניים.

זאת ועוד: הקשקשים רומזים למצוות שמגינות על ישראל ובפרט מצוות הצדקה עליה נאמר: " וילבש צדקה כשריון" (ישעיהו נ"ט).

על כך דרשו בגמרא בבא בתרא דף ט: מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול, אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול". הסנפירים רומזים על מה שנאמר בויקרא י"ח 52: "ושמרתם את משמרתי", עשו משמרת (סייג וגדר) למשמרתי כסנפירים שהם לבוש נוסף על הקשקשים.